

УДК 343.2(042.4)

Вікторія Леонідівна ДАВИДЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8175-7026>

ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКУЮЧОЇ ОЗНАКИ «ПРОНИКНЕННЯ У ЖИТЛО, ІНШЕ ПРИМІЩЕННЯ» ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 185–187 КК УКРАЇНИ

Питання охорони права власності є актуальним як сьогодні так і попередні роки в нашій державі. Злочини проти власності становлять одну із найпоширеніших і найнебезпечніших груп злочинних діянь. Кожного року більше шестидесяти відсотків кримінальних правопорушень в Україні вчиняється саме проти власності. Перше місце за кількістю вчинених злочинів проти власності посідає крадіжка. Значну кількість складають також грабежі та розбої. Тому питання охорони права власності та протидії злочинним посяганням на власність є постійним об'єктом дослідження науковців-правників та представників судових і правоохоронних органів.

Для ефективного кримінально-правового забезпечення охорони власності необхідно надавати правильну юридичну оцінку вчиненого особою діяння. Помилка у кваліфікації може потягти за собою необґрунтоване засудження особи або необґрунтоване виправдання, або застосування до винного норми КК, яка не містить усіх кримінально-правових ознак вчиненого діяння.

В юридичній літературі кримінально-правова кваліфікація розглядається як кримінально-правова оцінка діяння (поведінки) особи шляхом встановлення його кримінально-правових (кримінально значимих) ознак, визначення кримінально-правової норми, що підлягає застосуванню, та встановлення відповідності (тотожності, ідентичності) ознак вчиненого діяння (поведінки) ознакам (вимогам) конкретної кримінально-правової норми [1, с. 14].

Важливим аспектом для забезпечення правильної усталеної кримінально-правової кваліфікації є здійснення судового тлумачення кримінального закону. Воно має принципове значення для кримінально-правової кваліфікації, оскільки є її необхідною складовою. Судове тлумачення, здійснюючи конкретизуючу функцію, має за мету виявлення зв'язків між кримінально-правовою нормою і конкретною поведінкою особи (життєвою ситуацією). Здійснюється вироблення єдиних правових позицій, що забезпечує єдину несуперечливу практику застосування приписів КК.

Так, у постановках Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду судових проваджень про злочини проти власності за період 01.01.2018 р. по 01.08.2019 р. висловлена правова позиція щодо змісту кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення», злочинів передбачених статтями 185–187 КК України, а саме:

Проникненням особи до сховища є незаконне вторгнення до нього будь-яким способом, у тому числі й без подолання засобів захисту сховища.

Як встановлено судом, ОСОБА_1, маючи раптово виниклий умисел, перебуваючи на 8-му поверсі будинку АДРЕСА_2, невстановленим способом через зачинені вхідні двері проник до тамбурного приміщення квартир, звідки таємно викрав майно, належне потерпілим.

Сховищем може бути будь-яке місце, яке призначене для постійного чи тимчасового зберігання майна і має засоби захисту від доступу сторонніх осіб (такими засобами можуть бути двері, обладнані чи не обладнані замком, огорожа тощо). Проникненням в інше сховище є незаконне вторгнення до нього особи будь-яким способом, у тому числі й без подолання засобів захисту сховища, зокрема і дверей, які можуть бути закриті на замок чи за допомогою іншого охоронного пристрою, так і відкриті. Вхід до тамбурного приміщення квартир був обладнаний металевими дверима із замком. Навіть у випадку, якщо зазначені вхідні двері були не зачинені на замок, дії обвинуваченого слід кваліфікувати за кваліфікуючою ознакою «незаконне проникнення».

Викрадення майна з території, огорожа якої об'єктивно перешкоджає вільному доступу сторонніх осіб, охоплюється ознакою «проникнення».

Як встановлено судом, ОСОБА_1, перелізши через металевий паркан на територію домогосподарства, здійснив крадіжку металевих батарей, чим завдав потерпілому матеріальної шкоди. Як вбачається зі змісту постанови об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 19 листопада 2018 року (провадження № 51-2436кмо18), огорожена територія, у тому числі приватного домоволодіння, може бути віднесена за своїми ознаками до поняття «сховище», виходячи з характеру огорожі (розміру, конструкції, цілісності тощо), наявності інших пристосувань, засобів (охорони, сигналізації, собак, освітлення, засувів, гачків, замків на воротах і хвіртках тощо), які об'єктивно перешкоджають вільному доступу сторонніх осіб, а також інших ознак, які дозволяють ідентифікувати вказану територію як таку, що має призначення постійного або тимчасового зберігання матеріальних цінностей (тобто є сховищем).

Потрапляння у приміщення шляхом обману охоплюється ознакою проникнення у житло.

Як встановлено судом, ОСОБА_2, використовуючи підроблений паспорт громадянина України, узяв в оренду квартиру. Потрапивши до квартири шляхом вільного доступу за допомогою ключа, отриманого від господаря, ОСОБА_2 таємно викрав з неї побутову техніку та інше майно, після чого намагався зникнути з місця вчинення

злочину, а саме вийшов із під'їзду будинку, однак був затриманий ОСОБА_5 та ОСОБА_4, у зв'язку з чим не зміг довести свого умислу до кінця з причин, що не залежали від його волі.

Проникненням у житло, інше приміщення чи сховище слід розуміти незаконне вторгнення до них будь-яким способом (із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання; шляхом обману; з використанням підроблених документів тощо або за допомогою інших засобів), який дає змогу винній особі викрасти майно без входу до житла, іншого приміщення чи сховища.

Якщо дії особи, спрямовані на проникнення до під'їзду багатоквартирного будинку, доступ до якого є обмеженим з метою перешкоджання вільного доступу стороннім особам, вчинено з метою крадіжки, грабежу чи розбою, їх необхідно кваліфікувати за відповідною нормою кримінального закону з такою кваліфікуючою ознакою, як вчинення дій з проникненням у приміщення.

Під приміщенням в тому числі треба розуміти внутрішню частину будівлі, споруди або багатоповерхового будинку, які належать колективу, організації, державі чи приватній особі. А дії особи, направлені на проникнення до під'їзду багатоквартирного будинку, доступ до якого є обмеженим шляхом використання охорони, замків (кодованих, електронних тощо) та замикання дверей з метою перешкоди та заборони для вільного доступу у це приміщення стороннім особам, якщо такі дії вчинені з метою крадіжки, грабежу чи розбою, необхідно кваліфікувати за відповідною нормою кримінального закону з кваліфікуючою ознакою, як вчинення таких дій з проникненням у приміщення [2].

Висновок: вищезазначена правова позиція Верховного суду України щодо змісту кваліфікуючої ознаки «проникнення у житло, інше приміщення», передбачених статтями 185–187 КК України має бути врахована всіма суб'єктами владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності відповідну норму права, та всіма судами загальної юрисдикції, які зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із рішенням ВСУ.

Список бібліографічних посилань

1. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків : Право, 2018. 368 с.
2. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду проваджень про злочини проти власності. Рішення, внесені до ЄДРСР за період 01.01.2018 р. по 01.08.2019 р. // Верховний Суд : офіц. сайт. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_KKS.pdf (дата звернення: 27.10.2019).

Одержано 28.10.2019

УДК 341.234:342.724(438)"1918/1939"

Геннадій Геннадійович ДЕДУРІН,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5277-023X>

МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СТАНОВИЩА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У МІЖВОЄННІЙ ПОЛЬЩІ

Правовий статус національних меншин у міжвоєнній Польщі визначався низкою як міжнародних угод, так і документами національного законодавства. Під час Паризької мирної конференції, яка заклала основи нової системи міжнародних відносин, було укладено чимало важливих документів, серед них і т.зв. Малий Версальський трактат. Польща підписала його 28 червня 1919 року. Саме в ньому було закладено правові основи регулювання становища національних меншин у II Речі Посполитій [1, с. 113]. Цей договір вважався частиною Версальського мирного договору і був обов'язковим для усіх держав, що приєдналися до нього. Гарантами виконання положень договору виступали країни-переможниці у Першій світовій війні. Зупинимось більш докладно на найбільш важливих його положеннях.

Так, ст. 2 польський уряд зобов'язувався надавати усім громадянам, незважаючи на їх місце народження, національність, мовну, расову чи релігійну приналежність, гарантії повної охорони їх життя і свободи. Ст. 3 зобов'язувала польську владу без жодних умов визнати громадянами нової країни німців, австрійців, угорців, росіян, які на момент підписання Трактату, постійно мешкали на територіях, що відійшли до Польщі. У ст. 7 йшлося про те, що усі мешканці Польщі, незважаючи на їх місце народження, національність, мовну, расову чи релігійну приналежність мають бути рівними перед законами та користуватися однаковими громадянськими та цивільними правами.

Положення попередньої статті розвивалися у ст. 8, де, зокрема вказувалося, що по відношенню до польських громадян, які належать до етнічних, релігійних чи національних меншин законодавчі акти будуть трактуватися так само, як і до етнічних поляків. Це мало стосуватися вільного вжитку власної мови, відправленню релігійних обрядів, створенню добровільних організацій тощо.

У містах та округах з компактним проживанням носіїв непольської мови, на польську владу покладалося завдання створити спеціальні відділи при управліннях освіти, які б опікувалися створенням умов, що дозволили б їх дітям отримувати початкову освіту на рідній мові. Втім, у цій самій статті (ст. 9) зазначалося, що це не заперечує право польської влади робити обов'язковим у подібних навчальних закладах викладання польської мови. До речі, цією ремаркою влада неодноразово користувалася, перетворивши право національних меншин на отримання початкової освіти на рідній мові фікцією.